

QUẢN LÝ TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG KHÁM PHÁ KHOA HỌC CHO TRẺ Ở CÁC TRƯỜNG MẦM NON HUYỆN KIM SƠN, TỈNH NINH BÌNH THEO QUAN ĐIỂM LẤY TRẺ LÀM TRUNG TÂM

Phạm Thị Hiền

Trường Mầm non Kim Hải, Kim Sơn, Ninh Bình

Tóm tắt: Ngày nay, giáo dục được xem là chìa khóa vàng để mỗi người, mỗi quốc gia tiến bước vào tương lai. Giáo dục không chỉ có chức năng chuyển tải những kinh nghiệm lịch sử xã hội của thế hệ trước cho thế hệ sau, mà quan trọng là trang bị cho mỗi người phương pháp học tập, phát triển tư duy nội tại, thích ứng được với một xã hội học tập thường xuyên, học tập suốt đời. Để giúp người học đáp ứng được những yêu cầu đó, việc cải cách, đổi mới giáo dục là một việc làm hết sức cần thiết và cấp bách, trong đó, đổi mới phương pháp giáo dục là khâu then chốt nhất trong quá trình đạt đến mục tiêu đổi mới giáo dục.

Từ khóa: Trường Mầm non Kim Hải, Kim Sơn, Ninh Bình.

Nhận bài ngày 12.5.2020; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 25.6.2020
Liên hệ tác giả: Phạm Thị Hiền; Email: phamhienmn@gmail.com

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục mầm non (GDMN) ngày càng khẳng định vị trí không thể thiếu được trong hệ thống giáo dục quốc dân cũng như tầm quan trọng của nó trong sự nghiệp Giáo dục – Đào tạo. Trẻ em trong giai đoạn từ 0 – 6 tuổi là thời kì phát triển mạnh mẽ cả về thể chất, trí tuệ, cảm xúc. Trẻ tương tác tích cực với những gì diễn ra xung quanh chúng. Bản chất việc học ở trẻ em là thông qua sự bắt chước, khám phá, trải nghiệm, thực hành để hiểu về những sự vật, hiện tượng diễn ra xung quanh trẻ, đồng thời trẻ học cách biểu đạt những hiểu biết đó thông qua sự chia sẻ, trao đổi với người khác. Khám phá khoa học (KPKH) là một trong những chiến lược quan trọng giúp phát triển tư duy và năng lực của trẻ. Các bé không chỉ học hỏi những kiến thức khoa học qua hình ảnh, lời kể mà còn trực tiếp trải nghiệm, tìm tòi, khám phá những gì bé quan tâm, muốn tìm hiểu.

Trên thực tế, hiện nay vẫn còn không ít giáo viên (GV) dạy trẻ theo phương pháp truyền thống một chiều “cô nói, trẻ nghe”, vẫn còn khá nhiều GV chọn việc trình chiếu cho

trẻ xem hơn là việc tổ chức cho trẻ được hoạt động, lớp học thụ động bị cuốn theo các hiệu ứng trên màn hình làm loãng đi trọng tâm của bài học, hiệu quả đạt được không cao, các hoạt động cho trẻ khám phá, trải nghiệm chưa phong phú và đa dạng, giáo viên (GV) chưa tận dụng triệt để môi trường tự nhiên, sẵn có để dạy trẻ, đồ dùng đồ chơi cho trẻ vẫn chưa đáp ứng đủ theo quy định,... đây chính là những biểu hiện của việc chậm đổi mới các phương pháp giáo dục.

Vai trò của người quản lý trong công tác quản lý hoạt động KPKH cho trẻ các trường Mầm non trên địa bàn huyện Kim Sơn còn lỏng lẻo, chưa sâu sát tình hình thực tế.

Chính vì vậy, việc nghiên cứu các biện pháp quản lý hoạt động KPKH của trẻ ở các trường Mầm non là rất cần thiết. Với lí do trên, đề tài: “*Quản lý tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ tại các trường Mầm non huyện Kim Sơn - Tỉnh Ninh Bình theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm*” được lựa chọn và nghiên cứu.

2. NỘI DUNG

Quản lý tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ là một nội dung của quản lý trường học, bao gồm chỉ đạo khai thác, lựa chọn, tổ chức và thực hiện các nguồn lực, các tác động của BGH và tập thể sư phạm, của lực lượng giáo dục khác trong và ngoài nhà trường theo kế hoạch chủ động và chương trình giáo dục để tác động đến tập thể GV và trẻ em trong quá trình tổ chức hoạt động khám phá khoa học cho trẻ nhằm thay đổi hay tạo ra hiệu quả giáo dục cần thiết.

Công tác quản lý hoạt động KPKH cho trẻ bao gồm các nội dung:

- Tổ chức đội ngũ GV, nhân viên (NV), trẻ em,... để thực hiện tốt các nhiệm vụ trong chương trình, kế hoạch hoạt động KPKH cho trẻ của nhà trường. Giáo dục trẻ tích cực tham gia hoạt động KPKH, nhằm giúp các em rèn luyện, phát triển toàn diện.

- Chỉ đạo thực hiện nghiêm chỉnh chương trình KPKH của Bộ Giáo dục & Đào tạo (GD&ĐT); không ngừng cải tiến phương pháp tổ chức hoạt động nhằm nâng cao chất lượng hiệu quả hoạt động.

- Quản lý tốt việc tham gia hoạt động giáo dục của trẻ theo quy chế của Bộ GD&ĐT.

- Quản lý toàn bộ cơ sở vật chất (CSVC) và thiết bị của nhà trường nhằm phục vụ tốt nhất cho việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ. Quản lý tốt CSVC nhà trường không đơn thuần chỉ là bảo quản tốt, mà phải phát huy tối đa các điều kiện CSVC sẵn có của nhà trường để phục vụ cho việc tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ đạt hiệu quả, đồng thời phải thường xuyên bổ sung thêm những thiết bị mới và có giá trị nhằm đáp ứng yêu cầu hoạt động KPKH của trẻ.

- Quản lý nguồn tài chính hiện có của nhà trường theo đúng nguyên tắc quản lý tài chính của Nhà nước và của ngành Giáo dục. Đồng thời biết động viên, thu hút các nguồn tài chính khác nhằm xây dựng cơ sở vật chất, mua sắm thiết bị phục vụ các hoạt động KPKH của trẻ.

* *Quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm*

Quan điểm này được thể hiện ở tất cả các thành tố của quá trình giáo dục, từ việc xác định mục tiêu, lựa chọn nội dung, phương pháp giáo dục cho đến những hoạt động cụ thể của người GV như: Công tác lập kế hoạch, xây dựng môi trường giáo dục,... Mọi hoạt động đều hướng tới từng trẻ và nhóm trẻ để tạo cơ hội cho trẻ được học tập trong các điều tốt nhất có thể, hướng tới phát triển toàn diện cho trẻ. Do vậy khi xây dựng kế hoạch tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ cần:

- Dựa trên nhu cầu, hứng thú, khả năng, thể mạnh của từng trẻ để xây dựng kế hoạch tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ và tin tưởng rằng mỗi trẻ đều thành công và tiến bộ;
- Tạo nhiều cơ hội cho trẻ học bằng nhiều cách khác nhau trong hoạt động vui chơi;
- Vui chơi cung cấp cho trẻ nhiều cơ hội học tập như khám phá, sáng tạo, tưởng tượng và tương tác với bạn bè;
- Kế hoạch tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ phải phản ánh được mức độ phát triển của từng cá nhân trẻ và được xây dựng dựa trên những gì trẻ đã biết và có thể làm.

Như vậy, hoạt động KPKH của trẻ các trường mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm là mọi hoạt động được thiết kế dựa trên các nhu cầu, hứng thú của trẻ nhằm giúp trẻ tự chiếm lĩnh hệ thống tri thức, là quá trình tìm tòi, phát hiện, trải nghiệm thực tế, khám phá thế giới xung quanh bằng cách quan sát, so sánh, phân loại, thử nghiệm, dự đoán, suy luận, thảo luận, giải quyết vấn đề, đưa ra quyết định, mục đích chung làm tăng hiểu biết, nâng cao hơn khả năng tư duy của trẻ.

Quản lý hoạt động KPKH của trẻ các trường Mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm trong nhà trường được hiểu là một hệ thống những tác động quản lý hợp lý có mục đích, có tổ chức, có kế hoạch của chủ thể quản lý đến tập thể CB, GV, NV và những lực lượng trong và ngoài nhà trường nhằm huy động và phối hợp sức lực, trí tuệ của họ vào mọi mặt của hoạt động giáo dục trẻ, nhằm thực hiện mục tiêu phát triển toàn diện nhân cách cho HS.

2.1. Xây dựng kế hoạch quản lý tổ chức hoạt động khám phá khoa học cho trẻ các trường Mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm

Việc lập kế hoạch chính là chúng ta thực hiện bắc một nhịp cầu từ trạng thái hiện tại của chúng ta tới chỗ mà chúng ta muốn có trong tương lai.

Lập kế hoạch quản lý tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ ở trường mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm là thiết kế các bước đi cho việc chỉ đạo tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ của cán bộ (CB), GV, NV và các lực lượng giáo dục trong và ngoài trường khác nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động KPKH của trẻ ở trường mầm non. Kế hoạch này nằm trong kế hoạch chỉ đạo tổ chức các hoạt động giáo dục phát triển giáo dục toàn diện cho trẻ của nhà trường.

Lập kế hoạch là một chức năng quan trọng của công tác quản lý trường mầm non của Hiệu trưởng nhà trường. Chất lượng của kế hoạch và hiệu quả thực hiện kế hoạch quyết định chất lượng, hiệu quả của hoạt động KPKH của trẻ. Dựa trên phương hướng, nhiệm vụ

năm học của Ngành, tình hình cụ thể của trường, Hiệu trưởng hướng dẫn xây dựng kế hoạch của tổ chuyên môn (TCM) và kế hoạch của nhóm, lớp, giúp CB, GV biết xác định mục tiêu, nhiệm vụ đúng đắn, đề ra các biện pháp rõ ràng, hợp lí và các điều kiện để đạt được mục tiêu đề ra.

Trong công tác lập kế hoạch quản lí tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ, Hiệu trưởng trường mầm non tiến hành các công việc sau:

- Xác định mục tiêu, nội dung của kế hoạch quản lí tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ trong trường mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm.

- Phân tích, đánh giá thực trạng những mặt mạnh, mặt yếu, thuận lợi và khó khăn; xác định nguyên nhân của thực trạng tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ của GV tiến hành trong thời gian qua.

- Xây dựng kế hoạch tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ theo tuần, tháng, năm phù hợp với chủ đề đề định hướng cho các bản kế hoạch giáo dục cụ thể của GV trong từng nhóm trẻ, độ tuổi của trẻ.

- Xác định các biện pháp, các hành động cụ thể để thực hiện kế hoạch quản lí tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ mỗi độ tuổi.

- Xây dựng kế hoạch sử dụng kinh phí các nguồn lực, chi phí cho việc tổ chức các hoạt động KPKH trong nhà trường.

- Xây dựng kế hoạch tổ chức các lớp tập huấn bồi dưỡng cho GV về tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ.

- Xây dựng kế hoạch phối hợp các lực lượng trong và ngoài trường mầm non tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ.

Trên cơ sở bản kế hoạch quản lí tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ trong trường mầm non, Hiệu trưởng cùng với các Phó Hiệu trưởng chỉ đạo, hướng dẫn GV xây dựng kế hoạch tổ chức từng hoạt động cụ thể dựa trên bản kế hoạch chung. Dự kiến về thời gian thực hiện, nội dung chương trình giáo dục, các chủ đề cần thực hiện trong hoạt động KPKH cho trẻ. Hướng dẫn GV lập kế hoạch từng hoạt động, dựa trên những yêu cầu, quy định chung đảm bảo sự thống nhất về nội dung, hình thức hoạt động với tính chất chỉ dẫn, không phải là khuôn mẫu. Tổ chức những buổi thảo luận về từng kế hoạch hoạt động KPKH, thống nhất nội dung và hình thức cải tiến nội dung, phương pháp, trao đổi kinh nghiệm lập kế hoạch hoạt động với những nội dung khó triển khai. Hiệu trưởng, Phó Hiệu trưởng và các Tổ trưởng chuyên môn thường xuyên kiểm tra, theo dõi việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ của GV bằng cách kiểm tra kế hoạch hoạt động, kiểm tra hồ sơ và kế hoạch thực hiện hoạt động giáo dục.

2.2. Tổ chức nhân sự trong quản lí hoạt động khám phá khoa học cho trẻ tại trường mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm

Tổ chức bộ máy nhân sự quản lí hoạt động khám phá khoa học cho trẻ tại trường mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm một cách chặt chẽ, khoa học sẽ cho phép các

thành viên trong nhà trường từ CBQL đến GV đóng góp có hiệu quả nhất vào hoạt động KPKH cho trẻ.

Nội dung tổ chức bộ máy quản lý hoạt động KPKH cho trẻ ở trường MN bao gồm:

- Xác định các bộ phận trong nhà trường mầm non tham gia hoạt động KPKH cho trẻ bao gồm: Hiệu trưởng, Phó Hiệu trưởng, các Tổ trưởng chuyên môn, GV, NV và các bộ phận khác trực tiếp tham gia hoạt động KPKH.

- Xác định nhiệm vụ cụ thể của từng bộ phận tham gia tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ: Bộ phận chỉ đạo (Ban Giám hiệu), bộ phận chỉ đạo trực tiếp (Tổ trưởng chuyên môn và các bộ phận có liên quan), bộ phận tham gia giáo dục trực tiếp (GV trong nhà trường MN).

- Tổ chức bồi dưỡng nghiệp vụ tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ trong trường MN và quản lý tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ.

- Xác lập cơ chế phối hợp làm việc giữa các bộ phận giáo dục và quản lý tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ ở trường MN.

2.3. Chỉ đạo thực hiện quản lý tổ chức hoạt động khám phá khoa học cho trẻ ở các trường Mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm

Là quá trình mà Hiệu trưởng điều hành, điều khiển, tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ, động viên các lực lượng tham gia tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ thực hiện nhiệm vụ được phân công, nhằm đạt được mục tiêu tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ, hình thành được các kỹ năng KPKH cần thiết cho trẻ. Nội dung chỉ đạo tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ của hiệu trưởng trường MN bao gồm:

- Xác định phương hướng, mục tiêu tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ.

- Ra các quyết định về tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ ở trường MN theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm.

- Giám sát việc tổ chức thực hiện hoạt động KPKH cho trẻ các lực lượng tham gia tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ

- Động viên, khuyến khích các lực lượng tham gia tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ hoàn thành nhiệm vụ được giao.

- Tổng kết việc thực hiện kế hoạch tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ.

2.4. Kiểm tra, đánh giá kết quả quản lý tổ chức hoạt động khám phá khoa học của trẻ ở các trường Mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm

Kiểm tra, đánh giá kết quả quản lý tổ chức hoạt động KPKH của trẻ các trường Mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm, thông qua đó CBQL theo dõi giám sát hoạt động và kết quả hoạt động tổ chức động KPKH cho trẻ và uốn nắn sửa chữa những sai lệch cần thiết trong việc thực hiện kế hoạch tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ ở trường MN.

Đây là nội dung cơ bản và quan trọng của quản lý nói chung và quản lý tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ ở trường MN nói riêng, nhằm uốn nắn, điều chỉnh kịp thời nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ phù hợp, đúng hướng.

Kiểm tra việc thực hiện kế hoạch tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ gồm:

- Xác định các tiêu chí đánh giá tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ.
- Kiểm tra việc thực hiện kế hoạch tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ thông qua các hoạt động cụ thể được tổ chức.
- Kiểm tra việc phối hợp giữa các lực lượng trong tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ ở trường mầm non (MN).
- Phát hiện những sai sót và kịp thời điều chỉnh kế hoạch tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ phù hợp.
- Sử dụng kết quả kiểm tra, đánh giá việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ để đánh giá CB, GV trong trường MN.

2.5. Yếu tố ảnh hưởng đến quản lý tổ chức hoạt động khám phá khoa học của trẻ ở các trường Mầm non theo quan điểm lấy trẻ làm trung tâm

2.5.1. Yếu tố chủ quan

** Nhóm yếu tố thuộc về Hiệu trưởng và các nhà quản lý trường mầm non*

Hiệu trưởng cùng các nhà quản lý trường MN (Phó Hiệu trưởng, Tổ trưởng chuyên môn...) là những người quản lý nhà trường MN, có vai trò quyết định đối với chất lượng hoạt động của trường MN. Vì vậy, các yếu tố thuộc về Hiệu trưởng và nhà quản lý trường MN có ảnh hưởng nhiều đến các hoạt động, trong đó có việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ. Các yếu tố thuộc về Hiệu trưởng và các nhà quản lý trường MN bao gồm:

- Nhận thức của Hiệu trưởng về vai trò của việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ.
- Năng lực, trình độ quản lý của Hiệu trưởng đối với việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ.
- Tinh thần trách nhiệm, lòng nhiệt tình của Hiệu trưởng đối với việc quản lý tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ.
- Vốn tri thức và kinh nghiệm của Hiệu trưởng.
- Sự chỉ đạo đúng hướng và tạo điều kiện về tinh thần và vật chất cho GV trong trường mầm non.

** Các yếu tố thuộc về GV và trẻ mầm non*

GV và trẻ em trong các trường MN là hai lực lượng quan trọng cơ bản của trường MN. Hai lực lượng cơ bản này và sự tương tác trong hoạt động của GV và trẻ có ảnh hưởng rất nhiều đến quản lý tổ chức các hoạt động KPKH của các CBQL trong nhà trường MN.

- GV mầm non

Giáo viên mầm non (GVMN) là lực lượng chính trực tiếp tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ. Chất lượng và mức độ nhanh chóng của hình thành và phát triển các kỹ năng khám phá ở trẻ là do người GVMN góp phần quyết định. Vì vậy, nếu người GVMN được trang bị đầy đủ kiến thức, kỹ năng nghiệp vụ sư phạm sẽ có ảnh hưởng rất lớn đến

việc tổ chức hoạt động của nhà trường MN nói chung và tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ nói riêng.

Kinh nghiệm và trình độ năng lực của GVMN đóng vai trò rất lớn trong việc nâng cao chất lượng, hiệu quả tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ. Ý thức làm việc của GV chi phối việc tổ chức hoạt động KPKH. Nếu GV có ý thức làm việc tốt, có trách nhiệm với công việc thì các kĩ năng cần có của trẻ sẽ được hình thành và phát triển tốt.

- Trẻ mầm non

Trẻ mầm non có những đặc điểm cơ bản: tính trực quan chiếm ưu thế trong các hoạt động nhận thức và cuộc sống của trẻ. Tính không chủ định nổi trội trong các đặc điểm nhân cách của trẻ MN. Trẻ ở lứa tuổi này có tính hồn nhiên, sống bằng tình cảm... là những yếu tố có ảnh hưởng rất nhiều đến việc hình thành, phát triển nhân cách. Do đó, CBQL trường MN, GVMN và các lực lượng ngoài xã hội tham gia tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ cần phải chú ý để chỉ đạo tổ chức hoạt động KPKH đạt hiệu quả

** Các yếu tố thuộc về gia đình*

Ở bất cứ lứa tuổi nào thì gia đình đều là môi trường giáo dục quan trọng và quyết định đối với sự hình thành và phát triển nhân cách con người. Nhưng đặc biệt đối với lứa tuổi MN và đối với vấn đề giáo dục, phát triển kĩ năng KPKH cho trẻ thì gia đình có vai trò rất quan trọng trong công tác giáo dục. Bản thân cha mẹ vừa là người sinh thành ra trẻ, vừa là nhà giáo dục, nên sức mạnh giáo dục rất lớn. Môi trường gia đình là môi trường giáo dục. Có thể kể ra một số yếu tố thuộc về gia đình bao gồm:

- Quan điểm của gia đình trẻ về trường MN và việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ: Ảnh hưởng lớn tới chất lượng các hoạt động giáo dục.

- Sự nhận thức về tầm quan trọng của việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ.

- Sự phối hợp của gia đình với GV, nhà trường trong tổ chức các hoạt động khám phá khoa học cho trẻ.

- Sự quan tâm của gia đình đến vấn đề tổ chức cho trẻ KPKH.

2.5.2. Yếu tố khách quan

Hoạt động KPKH của trẻ MN bao giờ cũng diễn ra trong một môi trường và các điều kiện về mặt pháp lí, xã hội và vật chất nhất định. Hoạt động KPKH của trẻ ở trường MN được thực hiện dưới nhiều hình thức phong phú và đa dạng, như thông qua các hoạt động giáo dục, tham quan dã ngoại, các hội thi, HẾTN... Hiệu quả hoạt động KPKH của trẻ phụ thuộc vào các điều kiện đảm bảo, bao gồm:

- Quan điểm chỉ đạo của Vụ GDMN, Bộ GD&ĐT về GDMN nói chung và việc tổ chức các hoạt động KPKH cho trẻ nói riêng. Quan điểm chỉ đạo là định hướng cho toàn bộ việc tổ chức hoạt động KPKH cho trẻ đi đến đích, đạt hiệu quả và đảm bảo mục tiêu của GDMN.

- Sự tạo điều kiện về tinh thần và vật chất của xã hội. Một xã hội coi trẻ là trung tâm